

Tiszta víz

Minden tapasztalás elme. Aki ezt felfogta, annak a számára egy út bizonyosan véget ért. Ezer más kezdődhet azonban, amely az elme természetére, és az elmében az elme által létrejövő valóságot illeti. A kérdéseknek a lineáris, mindent láncolatként és egymásból következőnek feltételező logika törvénye szerint, elméletileg sosincs vége. Látnunk szükséges, hogy egy idő után az olyan fogalmak, mint például isten, sem bírnak semmilyen abszolút érvénnyel. Isten nem más, mint egy olyan megfoghatatlan elmekonstrukció, amely mögé és amelybe emberi generációk sokasága a maga világmagyarázatát belecsoomagolta. Isten az elme realitása. Egy világmagyarázat, egy világértelmezés kelléke, amely – mint fogalom – minden emberi egyed számára mást és mást jelent. Mégis, úgy dobálózunk eme fogalommal – tisztelet a kivételnek – mintha ez a világ leginkább magától értetőbb valósága lenne. Pedig nem az. Istent, mint fogalmat és elmevalóságot, minden ember a maga képmására formálja. Már ha formálja, mert van, akinek nincs szüksége a világ magyarázatára erre a fogalomra, erre az elmekonstrukcióra. Isten elmekonstrukció? Igen. Az. Végső soron eljutni erre a felismerésre igen lemeztelenítő, leginkább kiábrándító. De egy ateistának ez alapállás. Semmi jelentőségteljes nincs benne. Mert például egy ateista eleve nem használja ezt a fogalmat a világ magyarázatára.

Az ateizmus valódi, tiszta értelemben véve nem istentagadás, vagy nem agnoszticizmus. Eleve azon logikai álláspont, mely nem tagadja senkinek az istenét, istenképét, elmekonstrukcióját, mivel nincs szüksége egy számára fiktív valóság tagadására. A valódi ateista álláspont az közömbös minden istenfogalommal szemben, azokat nincs szüksége tagadni, mert a tagadás eleve azt feltételeznél, hogy valamit el kell fogadnia, amit majd később cáfolnia, tagadnia kell. Ilyen értelemben az ateizmus kifejezéshez, az évszázadok során rengeteg téves képzet társult, a leginkább elterjedtek egyike az, hogy az ateisták is vallásosak, mert ahhoz, hogy istent tagadhassák, nekik is istenre van szükségük. Kétségtelen, hogy vannak az ateizmusnak nevezett tudatformán belül olyan szellemi megnyilvánulások is, melyekre a fentiek igazak lehetnek, ám nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a tényt sem, hogy nem minden, magát ateistának nevező egyed képes eljutni annak a megértésére, hogy neki tulajdonképpen nem szükséges semmilyen istenhívővel, vallásos vagy egyéb teista emberrel harcolnia ahhoz, hogy ateista lehessen. Az ateizmus legtisztább formája – az én eddigi megismerésemben – az, amikor elfogadjuk mások istenfogalmát olyannak, amilyen, de ezen álláspontokkal szemben tökéletes semlegességgel viseltetünk, nincs szükségünk ezek tagadására, mivel a mi álláspontunk nem valaminek a tagadása, ellentéte, ami csak úgy lenne eleve lehetséges, ha az illető egyén személyes istenképével tisztába jönnénk. Márpedig ahány ember annyi istenkép lehetséges, így ha igazán objektívek szeretnénk lenni – már amennyire ez lehetséges lenne – akkor véget nem érő istenkép tagadásba kellene merülnünk, ami lássuk be, igen megmosolyogtató foglalkozás egy gondolkodó számára. Teljesen más kérdés azonban a vallások és a különböző spirituális irányzatok istenképeinek a valósága. Ezek ugyanis általában valamilyen dogmatika mentén standardizálva vannak, és ezen standardizált istenképek azok, amelyek aztán az emberi egyedek tudatában megszemélyesednek, és elnyerik a maguk sajátos, individuális vonásait. Magyarán ezek azok, amelyek az egyének elméjében és képzeletében egyénileg megtestesülnek, az emberek a saját képükre formálják a vallás szabványosított istenképét, létrehozván ezáltal azt a *valamit*, amit hivatkozásnak használnak a másokkal folytatott kommunikációban. Azonban a legtöbb ember itt követi el a legnagyobb hibát, ugyanis amikor az egyéni, saját istenfogalmát abszolutizálja, majd ezt az abszolutizált fogalmat önkényesen kiterjeszti a másokkal folytatott kommunikációban, ezzel azt feltételezi, hogy amikor kimondja a bűvös szót: „isten”, akkor ez alatt a másik ember is ugyanazt az általa abszolútnak gondolt, megélt, valóságot fogja érteni, tapasztalni.

Lecsupasztító eljutni azon felismeréshez, hogy végső soron isten – mint fogalom, mint fogalmi valóság és mint ebből származó bármilyen megtapasztalás és megtapasztalhatóság – pusztán minden emberi lény elméjének a sajátos terméke. Nincs semmilyen abszolút, semmilyen egyetemes abban a fogalomban, amit istennek nevezünk. A vallások természetesen ennek az ellenkezőjét hirdetik, ám a napnál világosabb, hogy ahány vallás, annyi istenkép, és ahány vallásos ember annyiféle egyéni, egyedi istenkép és istenkép átélés létezik és létezhet. Ez jelen világunk szellemi állapotairól igen sokat elmond. *Nem az okoz ugyanis többnyire problémát a megnyilvánult világban, hogy emberek hisznek a saját elméjükben létező, a saját elméjükbe ültetett istenképben, hanem az, amikor ezt abszolutizálják, azaz mindenre és mindenkire kiterjesztendő általánosságként kezelik ezt.* Ez az a pont, amely minden vallási fanatizmus, és minden ebből fakadó erőszak – legyen az szellemi, lelki és/vagy fizikai – megfogadásának a lehetőségét lehetővé teszi. Jelen írásban nem szándéksom állást foglalni semmilyen szellemi irányultság mellett vagy ellen, a céloom annak a jelenségnek, a nagy vonalakban történő bemutatása, melyet maga az emberi elme, és a benne létrejövő istenfogalom hoz létre. Azonban úgy vélem, bizonyos szempontok mentén igenis megkülönböztethetőek egymástól az istenfogalmak. Sok ilyen szempont hozható létre, jelen vizsgálódásunk azonban ezek hatására összpontosít elsősorban, egyéni és közösségi szinten. Mi az álláspontunk isten létezésével kapcsolatban? Egyszerű. Isten nem egy univerzális és egzakt valóság, sem dogmatikai sem individuális szinten, így helyesebb lenne inkább az istenfogalom és az istenkép(ek) vallási és individuális vetületeinek a vizsgálata. Természetesen nincs módomban egy minden vallásra, pláne nem minden individuumra kiterjedő vizsgálatra, ezért jelen elmélkedés nem óhajt túlságosan alászállni a részletekben, sokkal inkább a nagy képre igyekszik koncentrálni.

Az úgynevezett Isten, istenek nevében az emberi történelem folyamán megdöbbentő mennyiségű erőszakos tettet hajtott végre. A vallások követői általában arra hivatkoznak, hogy a vallás minden esetben csak ürügy, és valójában a hitük tárgyát képező „isten” nem erőszakos, vagy nem buzdít ilyenekre. Kétségtelen, hogy akadnak olyan vallások is, melyek istene, istenei tényleg nem ilyenek, azonban nem ezek határozzák meg a világunk jelenlegi arculatát. Az ábrahámita vallások gyökerében – és sajnálatos módon ide kell számítanunk a kereszténységet is – mind ott van az erőszak csírája. További tévedés az is, hogy a kereszténység istene, és központi alakja Jézus egyértelműen békeparti. Nincs módomban jelen írásban mélyebben belemerülni a Biblia elemzésébe, de akinek szeme van a látásra, az észreveheti, hogy a Biblia – főleg ószövetségi részei – sok egyéb mellett egy erőszakos istenség kinyilatkoztatása is egyben. Ezen kijelentés természetesen nem szalonképes egy olyan korban, amikor a Bibliát a világ jelentős részén nem csak valamiféle erkölcsi Parnasszusként jegyzik, de mindenek tetejébe, például az igazságszolgáltatás keretében, bizonyos országokban még esküt is tétetnek rá. Ez nem csak paradox, de az igazságosság arculcsapása is egyben, ugyanis a Bibliának nevezett könyv nem csak hogy nem rendelkezik semmilyen univerzális „szentséggel”, de számtalan része sérti nem csak a valódi szabad emberi szellemet, hanem magát az emberi jóérzést és együttérzést is egyben. Sajnálatos jelenség világunkban, hogy a magát „felvilágosultnak” valló Nyugat is, még mai napig nem volt képes szellemileg meghaladni, átlátni azon feloldhatatlan kettősséget, mely az etika és a Biblia vonatkozásában keletkezik, minden cizelláltabban gondolkodni képes ember elméjében. Nem vagyok Biblia ellenes, de Biblia párti sem. Egyszerűen azt látom, hogy ez a könyv nem méltó arra a reputációra, melyet ma is misztikum és érinthetlenség jellemez, és amely nevében még a mai világban is diszkvalifikálhatóak emberek. Nem vagyok vallásellenes sem, mert a vallást emberi szükségletnek tartom, de nem mindenki számára meghaladhatatlan szükségletnek. Itt pedig nem pusztán az intellektuális képességekre célzok, mert ez egy igen ingoványos területe a szellemi valóságnak(oknak). Ugyanakkor nem vagyok valláspárti sem, mert világosan látom azon szellemi

és lelki mechanizmusokat, melyek mentén a vallás könnyedén fegyverré válhat és válik, gátlástalan ideológiák mentén, melyek számára isten – mint fogalom és elmealkonstrució – egyenlővé válik azon felsőbb tekintélynek való feltétel nélküli alárendelésnek, mely nevében tömegek fanatizálhatóak, irányíthatóak és manipulálhatóak különböző, olykor igencsak kétes, de magukat „abszolút, ember feletti igazságként” beállító erkölcsi normák mentén.

Akinek szeme van a látásra az észreveheti, hogy az írott történelem java része az isten, az istenképek és vallások segítségével fanatizált és polarizált érdekek harcáról szól, és ez a harc a mai napig jelen van. A kereszténységben ugyanúgy ideológiailag kódolt a militáns szellem, az intolerancia, mint például a mohamedán hitben, vagy akár a mindkettő közös gyökerének tekinthető ószövetségi szemléletben, amely ma is meghatározza bizonyos tömegeknek a gondolkodását és cselekvését. Ezen kijelentéseim valóságtartalmáról bárki meggyőződhet, aki szabad szellemmel képes az ábrahám-ita gyökerű vallások istenképeinek és dogmatikai-vallási alapjainak az átlátására. Maga az az elképzelés, hogy létezik egy mások számára közvetítők nélkül megismerhetetlen isten, olyan logikai csapda, melybe az évezredek során tiszteletre méltó elmék is belesétáltak, minden különösebb kérdezősködés mentesen elfogadva ezen jelenségeket. Az emberi elmétől függetlenített isten és istenképek azonban az ember számára nem léteznek. Minden az emberi elmében válik akár elméleti akár gyakorlati valósággá, az elme teremtő ereje, a személyes hit által. A hit tehát jelen esetben mint az elme teremtő ereje van definiálva, mely által a tudati fókuszban bármi megteremtődhet mind individuális, mind kollektív téren. Azonban ha tömegek is hisznek ugyanabban az elmealkonstrucióban, ráadásul ezen elmealkonstruciók gyökerében a félelem a vezérlő elv (lásd istenfélelem), ez még nem jelenti azt, hogy ezt abszolút valóságként mindenki köteles elfogadni, és hogy a többségnek, alanyi jogon mindig, automatikusan igaza is van, lett légyen bármilyen tekintetben. Különös bolygó a Föld ebből a szempontból is, mivel *az emberek nagy része hajlamos az igazat, az igazságot és a valóságot mennyiségi kérdésként kezelni*, magyarul az a valami, amiben sokan hisznek, amit sokan vallanak az mindig legitimálva van a tömegező által, fölülírva a józan, kritikus gondolkodásra való minden törekvést. A hazugság, a valótlanosság azonban nem válik igazzá a nagy számok törvénye által, ezt többnyire mindenki beláthatja, ha van némi hajlama fölülbírálni a dogmatikus gondolkodási modelleket.

A vallás sajnálatos módon felfogható úgy is, mint az elmélyültebb világértelmezésre és valóságélemezésre lusta, képtelen vagy igénytelen szellem pótszere, amit a világ, és végső soron saját, egyéni, személyes valóságának, lényének a megismerése helyett alkalmaz. Az elme és az elme teremtette valóság szolipszisztikus megközelítéséhez való eljutás ugyanakkor kevesek felismerése, és jelen esetben a szolipszizmus, mint izmus az én értelmezésében csak töredékesen fedi le mindazt, ami annak a felismerésnek a filozófiát meghaladó gyökere, miszerint *minden ami van, minden ami tapasztalható az az elmében, az elmével és az elme által tapasztalható*. Ezt semmilyen tudományos, sem vallásos nézet sem kerülhetné meg, az azonban más kérdés, hogy a valóságban mindkettő megteszi. Ez abból, az objektív valóságot a tudattól független valóságnak tételező, egyébként natív emberi szemléltből fakad, mely szerint a tudat van a világban, és nem a világ a tudatunkban, továbbá a világ akkor is van, ha ennek megtapasztalása a tudatban nem jön létre. Ez pedig igen kényes kérdéseket vet fel. Az első ilyen teljesen logikus és jogos kérdés az, hogy ha a világ van a tudatban és nem fordítva, akkor mégis miként van az, hogy az objektívnek nevezett valóság felett csekély, vagy többnyire semmilyen ellenőrzéssel, befolyással, hatalommal nem rendelkezünk. Ez az, amivel automatikusan ellehetetleníti a legtöbb ember, a saját maga számára, annak a szolipszisztikus gondolati pályának a bejárhatóságát, miszerint minden amit érzékelek, minden amit érzékletként megtapasztalok, minden amit elgondolok és/vagy megismerek az

érzékelés és az absztrakt gondolkodás logikai mechanizmusai által, az eleve meghaladhatatlanul belé van zárva minden egyed egyedi, egyéni valóságába, elméjébe. Annak a feltételezése, hogy létezik egy olyan, objektívnek nevezett, és az egyedi, individuális elmétől független valóság, amely nem függvénye az individuális megtapasztalás és absztrakció mechanizmusának IS végső soron csak az egyéni, individuális elme terméke, nem több és nem is kevesebb. Ez az, ami logikai és tapasztalati úton is belátható, és nem szükséges hozzá semmilyen külsődlegesnek nevezett magyarázat, úgy mint isten, istenek vagy természet, természeti erők stb. aminek a következményeiként vagyunk hajlamosak felfogni saját létezésünket. Jelen kifejtésben tehát nem akarok semmilyen külsőnek nevezhető fogalomra támaszkodni olyan értelemben, hogy az egyedi, individuális valóságot abból eredeztessem, mintegy kívül helyezvén azt saját magamon, magunkon, azaz a szemlélőn.

A materialisztikus világfelfogás az embert, mint létezőt és valóságot pusztán a természeti erők okozataként hajlandó és/vagy képes tárgyalni. Ez a szemlélet magában hordozza mind a megismerés egy sajátos formáját, mind annak korlátait. Minden látszólagos ellentét ellenére a szemlélet nagyon is rokon azon vallásos istenfelfogásokkal, mely istent mint embertől független, attól végzetesen elválasztott objektív létezőként kezeli. *A materializmus és a vallás gyökerében ugyanazon, a tudattól függetlennek tételezett objektív valóság áll, ezért a materializmus és a vallás tulajdonképpen édes testvérek.* Az ellentét tulajdonképpen az ontológiai és kozmogóniai síkon kibontakozó különbségekben érhető tetten. A materialista szemléletben a világ egy embertől független valóság, melynek az ember is a része, és ebben a vallások is egyet értenek a tudományos-materialista nézetekkel. A valódi különbség azonban ezen állapot okában, és létrejöttének miértjében, és csak részben a hogyanjában lelhető fel. A tudomány ugyanis axiomatikus elméleteket fogad el például a kozmogónia vonatkozásában, míg a vallás kinyilatkoztatásból indul ki, mely kinyilatkoztatás megmásíthatatlan. Míg a tudomány középpontjában egy elismerten relatív valóság áll, mely a tudomány változásával maga is változhat, addig a vallások középpontjában egy abszolút kinyilatkoztatás van, amiből minden következtetés végleges. A valódi különbség tehát ezeken a pontokon ragadható meg, és ez ad alapot a vallás és a tudomány közötti ellentétekre. Ugyanakkor észrevehetjük azt is, hogy sem a tudományos-materialista, sem a vallásos-spirituális valóságmagyarázatok nem hajlandóak annak az igen egyszerűen, pusztán logikailag levezethető tény komolyan vételére, hogy az emberi lény számára mind kezdő, mind végpontként meghaladhatatlan az a minden absztrakciótól mentes valóság, hogy mindaz amit világnak, objektív és/vagy szubjektív valóságként tételezek, az az *elmében, az elmével és az elme által tapasztalható.* Maga az elképzelés, hogy a világ akkor is van, ha én nem létezem, tulajdonképpen ugyanúgy bizonyíthatatlan mint az, hogy az objektívnek nevezett világ, csak és kizárólag általam és bennem, vagyis magában az érzékelésben, a gondolkodás, az elme funkcióiban és az emlékezésben jön létre. A szolipszisztikus megközelítés tehát végső soron csak annyit mondhat, hogy az én számomra, a világ az, amit az érzékelés, a gondolkodás, az emlékezés, azaz gyűjtőnéven és összefoglaló fogalomként az emberi elmében megismerhetek. Természetesen feltételezhetem azt, hogy a világ nem pusztán annyi lehetőséget jelent, amit én magam személyesen megtapasztalok, de bármit is tapasztaljak meg, a megtapasztalás eleve és örökre elválaszthatatlan a megtapasztalótól, azaz a tudati centrumtól, középponttól ami személyesen, én magam vagyok. Ez meghaladhatatlan törvényszerűség. *A valóság egyik lehetséges tételezése tehát az érzékelő szubjektum szempontjából a következő lehetne: az érzékelés, a gondolkodás, az emlékezés következménye az, amit valóságnak és világnak nevezünk.* A világ és a valóság – mint fogalom – egymástól elválaszthatatlan, még akkor is, ha nem feltétlenül fedi egymást. *A világ ugyanis az amit tapasztalok, a valóság pedig az, amiként megtapasztalom a világnak nevezett létezését.* Ezért van az, hogy ember és ember között

végletes különbség lehetséges, mert mind a világ felfogásának, mind a valóság érzékelésének számtalan módusza lehetséges. Saját individualitásunkba zárulva ugyanakkor hajlamosak vagyunk teljesen kézenfekvő tényként kezelni azt, hogy van egy világ, ami mindenkinek ugyanazt a valóságot jelenti, és ez az a kiindulópont, amiből az emberi gondolkodás téves következtetései fakadnak. Ez az a pont, ahol a sokféleség leegyszerűsítésre kerül, egy téves logikai feltételezés alapján, miszerint létezik a tudattól független olyan valóság, amely mindenki számára egyforma.

Minden ember képes valamilyen szinten az úgynevezett világ valóságának az érzékelésére és absztrahálására. Azonban *minden emberi lény csak a saját valóságát képes közvetlenül tapasztalni*, azaz minden absztrakciótól mentesen átélni és megélni. Saját megélését és átélését azonban senki nem képes a maga valóságában átadni egy másik emberi lénynak, mert ahhoz az lenne szükséges, hogy tulajdonképpen a két létező teljesen és tökéletesen egybeforrjon a másikkal mind tudatilag, mind érzelmileg, mind lelkileg stb. A kommunikációban bármit is közöljünk egy másik emberi lénnyel, a közlés tartalma – a maga teljességében – mindig bezárva marad saját személyiségünkbe. Az ember végzetesen önmagában hordozza a valóságot, mint önön valóságát. Az objektív valóság ilyen értelemben, pusztán olyan része a szubjektív valóságnak, mely a tudatom számára a közvetlen átélésben nem jelenik meg. Lényeges kérdéshez jutottunk. Ha feltételezzük azonban, hogy létezik, létezhet tudattól független valóság, akkor az megismerhető-e, avagy eleve minden benne kell legyen a tudatban ahhoz, hogy megismerhető legyen? Egy tökéletlen példával élve, ha a világmindenséget, a teljességet képletesen leegyszerűsítjük egy szobára, és a benne lévő tárgyakra – amely a tudat analógiája jelen esetben – akkor megismerhető-e bármi, ami nincs eleve a szobában? Ha ugyanis azt állítjuk, hogy a szoba, és annak tartalmai – a teljesség analógiájaként – minden megismerhető valóságot jelképeznek, akkor a megismerhető valóság eleve benne kell legyen a szobában, nevezetesen a tudatban. Így ha bármit feltételezünk, hogy a szobán kívül létezhet, önellentmondásba kerülünk, mert akkor a szoba nem a teljesség szimbóluma. De mindkét esetben csak és kizárólag a tudatban jön és jöhet létre a megismerés, teljesen függetlenül attól, hogy feltételezzük azt, hogy a már megismert tartalmakon kívül is nagy valószínűséggel még léteznek megismerhető tartalmak. Magyarán a végtelen, mint fogalom is az elménkben létezik. A megismerés folyamatát eleve végtelennek feltételezzük, abból a tapasztalati tényből kiindulva, hogy az érzékelés aktusában újabb és újabb érzéketek, azaz érzékelhető valóságok jelennek meg. Itt pedig még nem is tértünk ki arra, hogy amit és ahogyan érzékelünk, az vajon mennyire nevezhető valóságnak, a *magunk* és a *mások* érzékelésben létrejött tudati tartalmak a tükrében? Mert ebben az esetben el kell ismernünk, hogy végül is a világ és a valóság olyanként, amilyennek érzékelem, megtapasztalom és átélem, amilyennek ebből fakadóan gondolom csak és kizárólag az én számomra létezik akként és olyannak, amilyennek én tapasztalom és átélem. Minden más csak pusztán feltételezés a tekintetben, hogy létezik A Valóság, és ez a valóság rajtam kívül van, és ezt a rajtam kívül lévő valóságot mások is ugyanolyannak érzékelik, tapasztalják és élik át és meg. Az abszolút valóság, a relatív valóság, valamint a tudattól független abszolút és relatív valóság ideája IS a tudatomban létezik, ezen valóságmodell tételezése is tudati aktus, ez is a tudatomban létezik. Annak az ideája, hogy a világ előttem is létezett és utánam is létezni fog, pusztán logikai következtetés, azonban pont logikailag nem nyerhet soha bizonyítást. Mert azt állíthatom, hogy úgy tűnik, egy eleve létező világba születtem, amiben látszólag előttem is voltak emberek, és feltehetően – mivel látok születni és meghalni embereket – utánam is lesznek, azonban azt nem állíthatom, minden bizonyossággal, hogy ez a világ akkor is létezik, ha én az érzékelés és a tapasztalás tudati aktusában ezt nem élem át. Ha ugyanis nincs szemlélő, a szemlélet tárgya csak elméletben létezik. Tulajdonképpen bármi, amit a tapasztalás és a gondolkodás folyamatában felhasználhatok bizonyítékként, érveként, valamiféle tudattól független létezés, világ stb. bizonyítására, az csak azért

van, mert én vagyok, mert én létezem. Ha én nem lennék, a valóság és a világ, mint fogalmak sem léteznének. Számomra nem. Mások számára létezhetnének, és úgy tűnik ők tőlem függetlenül is léteznek. De *azok, akiket én másoknak, tőlem különböző emberi lényekként érzékelek, azok is végső soron a tudatomban lévő tartalmak.* Egy ördögi kör mindez, amiben ha következetes akarok lenni, akkor előbb utóbb be kell látnom, hogy minden és mindenki csak és kizárólag tudattartalomként válhat valósággá az elmémben.

Azon tudattartalmak, melyek nem kerülnek, nem kerülhetnek valamilyen oknál fogva bennem individuális átélésre, számomra nem léteznek. *A létezés tehát az, ami a megtapasztalásban számomra létrejön, ennek pedig csak a tudatban van léte, az elmében pedig értelmezhetősége.* Feltételezhetem ugyan, hogy a világ akkor is van, ha én nem létezem, de erről nem tudok bizonyosságot nyerni. Ha ugyanis nem létezem, akkor tapasztalni sem tudok. Sem a világ létét, sem a világ nemlétét nem tapasztalhatom meg, ha én nem létezem. Elméletileg létezhet a világ nélkülem is, létezhet előttem és utánam is, de még abban sem lehetek bizonyos, hogy a világ amit tapasztalok egyáltalán azonos-e azzal a tapasztalattal, ami az érzékelésben létrejön? Magyarán *az érzékelés nem fogható-e fel a világ létrehozásaként, amely a tudat és az elme terméke?* Ezek persze igen örült gondolatoknak tűnhetnek, mivel minden eleve elfogadott leírását a valóságnak felrúgni látszanak. Mi van akkor, ha az érzékelésben nem egy eleve létező világot érzékelek, hanem tulajdonképpen magában az érzékelésben, az érzékelés aktusában és az érzékelés aktusával hozom létre az elmémben és a tudatomban azt a valamit, amit világnak és valóságnak élek át és meg? Mert végső soron ez egy nagyon fontos kérdés lehet, minden gondolkodásra nyitott emberi elmének. Az eleve létező világ ugyanis az érzékelésben jelenik meg, az érzékelés ténye azonban nem egyértelmű bizonyíték semmire. Hasonlatos ez, egy videojátékban tapasztalható valóságra. Egy ilyen játékban ugyanis mondhatjuk azt, hogy eleve fel van minden építve, a játék minden eleme, lehetősége és valósága el van tárolva, ám ha valaki nem kezdi el ezt az érzékelésében (játzás) megeleveníteni, akkor beláthatjuk, a játék megélhető, átélhető valósága az individuum számára soha nem jön létre. *A tudatba tehát nem belekerülnek dolgok, hanem a tudatban eleve ott van a valóság ama része is, ami később az érzékelés során átélésre kerül, kerülhet.* Egy lehetséges magyarázat lenne az, ha a tudatot, mint a valóság szinonimáját fognánk fel, és ez esetben azt tételeznénk, hogy a tudaton belül a valóság, alapértelmezett módon mindig és mindenkoron mint latens tartalom van jelen, amely latens tartalom, tartalmak összessége az érzékelés folyamatában aktualizálódik a tapasztaló tudat számára az emberi elmében. További kérdést vet fel ugyanakkor a saját individualitás és a más létezők individualitása között tapasztalható tudati tér valóságának a magyarázata. Nevezetesen, mégis hogy lehetséges az, hogyha mindnyájan bele vagyunk zárva saját elménk valóságába, mégis érzékeljük egymást, és *látszólag mindnyájan egy közös valóság részeinek érzékeljük magunkat?*

A válasz benne van a kérdésben. Egyrészt mindnyájan érzékelünk egy valóságot, amelyen belül képesek vagyunk a közös interakcióra, mely által legitimálva érezzük a közös, individuális tudattól is függetlenül létező valóság létezését. Másrészt mindnyájan ebbe az érzékelésbe vagyunk bezárulva, és igazából csak feltételezzük, hogy az érzékelt nem az érzékelésben jön létre, hanem az akkor is van, ha magának az érzékelésnek a folyamata nem él a tudatunkban. Tipikus példa erre, mikor valaki azzal érvel, hogy rendben, tegyük fel azt állítjuk, hogy a szoba, amiben vagyok csak az én tudatomban, az én aktuális érzékelésben és érzékelésem által létezik. De akkor hogy van az, hogy ha én kimegyek belőle, a benne lévő mások, akkor is utánam kiálthatnak belőle, és azt mondhatják nekem, hogy a szoba van, vagy fényképet, videóüzenetet vagy akár élő, mozgóképes közvetítést is küldhetnek mondjuk a telefonomra belőle stb. Ez mind igaz, de az én számomra, ez is, mint minden a saját tudatomban, az érzékelésem által lesz megtapasztalható valósággá, tehát

értelmezhető olyanképpen is, hogy ezen dolgoknak nincs semmilyen bizonyító erejük, bármilyen tudatomtól független valóság létezésére. Pusztán egy dolgot bizonyít mindez, hogy a tudati fókuszomban, melyben a világ tapasztalhatósága megjelenik, momentán ezen tartalmak nincsenek jelen. A számítógépes játék analógiaként itt is alkalmazható. A számítógép merevlemezen, ugyanis az információ akkor is jelen van, egy lehetséges világról, amikor a játékos nem futtatja a játékot, nem játszik vele, magyarul a tudatában a játék nem elevenedik meg az érzékelésben. Az emberi elme ugyanakkor ettől mérhetetlenül kifinomultabb valóságteremtő képességgel rendelkezik. Gondoljunk csak arra, hogy álmunkban milyen valóságokat vagyunk képesek megélni anélkül, hogy látszólag – egy minket álmunkban szemlélő számára – egyetlen centit is mozdulnánk a szobánkból, magyarul az érzékelésünkbe bármi is „kívülről” belekerülne. Mégis elementáris át- és megélések érhetnek minket álmainkban, melyek nem csak lelkünkben, elménkben és tudatunkban, hanem akár a fizikainak nevezett testünkben is komoly élettani reakciókat válthatnak ki. Az álom ténye közelebb vihet minket annak megértéséhez, hogy a világ bennünk jön létre, és a tudatunkban létezik, minden látszat ellenére. Ez persze – akár a szolipszisztikus megközelítés – valójában a maga teljességében, logikailag, minden kétséget kizáróan nem bizonyítható be. A logika mentén ugyanis, a kettősség világának a törvényszerűségeibe zárult elmében az, amit igazságnak nevezünk, annak az ellenkezője is igaz lehet, pusztán a szempontrendszer megváltoztatása révén.

Az Egy kettővé lesz, és a kettő a maga részeiben már csak akkor lehet újra egész, vagyis igaz való, ha a valóság részeit nem egymás ellenében próbáljuk meg értelmezni, hanem egymást kiegészítve, egymással egyetemben. Ezért van az, hogy *minden nézőpont, minden individuális valóság magában hordozza az eredendő Egészét, de valójában soha nem tökéletes ellentéte egy másik lehetséges résznek, sokkal inkább annak egy kiegészítője*. Ugyanakkor az eleve létező Egység nem részek összességéből tevődik össze, mert ha így lenne, akkor örökké feldarabolt lenne, és soha nem lehetne valódi EGYsége. A dolgok látszólagos feloldhatóságát a logika síkján csak egy paradoxonnal érthetjük meg. Örök rejtély a logika számára, hogy hogyan lehetséges az, hogy ha valami EGY és EGÉSZ, akkor ez az egész – anélkül hogy önmaga lényegét tekintve szét darabolódna, megosztódna, önmagával ellentétbe keveredne – mégis képes tetszőlegesen sok, elméletileg végtelen részekként megnyilvánulni? Mert az EGY valódi titka itt fogható meg: EGY minden, és az amit mindenként, mindenségként, megnyilvánult valóságként, érzékelhető, átélhető valóságként átélni vagyok képes, az valójában úgy hordozza önmagában a szakadatlan, töretlen, örök EGYséget, hogy ugyanakkor magában foglalja ezen egység végtelen részekként való megnyilvánulásának a lehetőségét és tudását is. Ez az, ami az emberi logika számára paradox, ezért a maga teljességében csak intuitív módon szemléltethető, leginkább analóg módon közelíthető meg. Én magam egyetlen valóságot ismerek csak, ami végső természetét illetően minden absztrakciótól mentesen átélhető: és ez saját létezésem, saját VAGY-okságom létének valósága. Ezen a ponton pedig végleg elszakadunk a filozófia levezetések logikai fonalától, mert itt már csak kizárólag intuitív, azaz senki számára abszolút érvénnyel nem bíró megállapítások tehetőek a részünkről. (az eddigiek sem voltak azok)

Létem és lényem középpontja: VAGYok, ez létezésem közvetlenül, minden logikai absztrakciótól mentesen át- és megélhető tudata. Tudatom MAGva, hogy vagyok, a saját létezésem érzése és tudomása. Azt, hogy létezem, egyszerre tudom és érzem, és e két dolog nem különül(het) el bennem. Ez a legbelsőbb létátélés, melyet minden emberi lény, minden létező csak és kizárólag önmaga erősíthet meg. Természetesen logikailag kétségbe vonhatom még azt is, hogy vajon tényleg létezem-e, vagy mindezt, mindezen létet és létezést csak képzelem, és logikailag ez is egy izgalmas kérdés, nevezetesen önmagam létezésének a megkérdőjelezése. Igen, ide is szükséges akár eljussak, a végsőket kutatva. Azonban egy valamit nem tudok kétségbe vonni, mert ez a valami és valaki

elvonatkoztatathatatlan, „magyarul” absztrahálhatatlan attól, amit saját *magamként*, tudatom valódi középpontjaként is megnevezhetek, és ez a *saját létezésem érzése*. Az emberi lény – általában – ugyanis nincs rászorulva arra, hogy bárkitől megkérdezze: mondd, én tényleg létezem-e? Neked is úgy tűnik, hogy én vagyok, én létezem? Elméletileg persze ezt is megtehetjük, sőt gyakorlatilag is, ám mindenki döntse el maga, ez mennyire érvényes. Hiszen ha nem léteznék, ugyan hogyan tudnám bárkitől is megkérdezni, hogy létezem-e? Beláthatjuk, hogy ez igen mulatságos helyzet. De persze ezen is érdemes elgondolkoznunk. Önmagam létezését tehát érzem és tudom egyszerre. VAGYOK. Ez a póre, abszolút tiszta, minden azonosulástól és absztrakciótól mentes, feltétlen, kondicionálatlan LÉT. *Önmagam lényege annak az érzése és tudása, hogy vagyok*. Ez tulajdonképpen nem következménye semminek, hanem minden ami tapasztalható, ami érzékelhető, ami elgondolható és/vagy nem, a számomra ebből az alapvető, jelentéktelennek tűnő, azonban valójában mindennél jelentősebb tényből származik. *Én VAGYOK, a világ VAN* - itt kezdődik a megosztottság, a tudati objektivizálódása a valóságnak, annak a tudati valóságnak, amit világnak nevezek. Mert bár – visszakanyarodva a fentiekben tárgyaltakhoz – a világ a tudatomban van, mégis úgy tűnik, hogy az én tudatom van a világban. Feloldható-e pusztán logikai úton ez a végzetes ellentét, ami miatt a szolipszisztikus létszemlélet valójában – pusztán logikai úton – soha nem nyerhet bizonyosságot? Igen. Feloldható, de csak paradoxálisan. Feltételezhetem ugyanis azt is, és mindkét igazság megtapasztalható egyszerre is, hogy: *a világ van a tudatomban és a tudatom – mint individualitás, egyéni, egyedi valóság – maga a világ, mint objektív valóság*. Magyarán: EGY és EGÉSZ vagyok, de RÉSZként tapasztalom saját EGYségem. Teremtő vagyok és teremtett EGY-SZERre, ha klasszikus fogalmakkal közelítjük meg, de vallási értelmezések mentesen. Itt ugyanis nincs helye a vallások kizárólagosságot hirdető isteneinek és istenképeinek, melyben a Teremtett soha nem válhat egyé a Teremtővel. Ez ugyanis örökre elválasztja a létezőket egymástól. Igaz ugyan, hogy a paradoxont követve a megnyilvánultság látszólagos végtelen szétdaraboltsága már az időtlenségben is jelen kell legyen, de az is igaz, hogy ugyanúgy jelen van az oszthatatlan EGYsége is a létezésnek.

Én, mint teremtő EGY és EGYetlen, osztatatlan EGYség VAGYOK, és bennem VAN, mint objektivizálódó tartalom minden és mindenki, ami és aki bennem RÉSSZÉ válik, a megnyilvánult létezésben, azaz a tudatban, az elmében, a megtapasztalásban és az érzékelésben. Minden létezés tehát EGY és EGYetlen kezdeti és végső, időtlen EGYség, amely önmagát(unk) tapasztalja meg a megnyilvánult valóság minden részében. Az EGY úgy válik KETTŐvé és Végtelenné, hogy minden benne és belőle lévőben folyamatosan és megszakítás nélkül jelen van. Én EZ VAGYOK. Minden létező ez által EGY, de úgy, hogy megnyilvánult létezőként mégis egyedi, MÁS, látszólag végtelen a különbözőségben. A fény valójában nem fehér: színtelen. A színtelen fény: EGY. A prizma mégis végtelen színre és árnyalatra bontja ezt. Ez a világ valósága, ami az elme prizmájában jelenik meg. Az elme, ami a világot végtelen sokszínűségben, különbözőségben jeleníti meg, úgy hogy közben minden színben jelen van a fehér fény, a maga teljességében. A fizikainak nevezett valóság nem mutat mást, csak mi lényegem: minden EGY, és minden MÁSom: MAGOM VAGYOK. A logika az a fonál, amelyen az elmében – az **elme** segítségével – időtlen EGYségem **elemekre** bontja világ, valóság néven, s az érzékelésben átélhetővé és megélhetővé teszi ezt. Az örökké változatlanban ott van az örökké változó. Nem egymást kizárva, hanem örök, bonthatatlan egységben. Az EGYben ott az örök KETTŐség, és a végtelen minden lehetősége. A valóság, az EGY és EGYetlen VALÓság itt van, a változatlan és az örökké változó pedig EGYszerre: MAGOM VAGYOK. Álmodó és álom, teremtő és teremtett, alkotó és mű: VAGYOK. Most és itt egyetlen bizonyosság mindenki számára önön létem: a VAGYOK. Számomra minden más toldalék, mely ebből és ebben születik meg.